

Sağlıkla İlgili Fakültelerin Birinci Sınıfındaki Öğrencilerin Ağız-Diş Sağlığı İle İlgili Uygulamaları

Oral Health Practices of First Year Students In Health Related Faculties

İldem ÜSTÜNKOL*, Bahar Güçiz DOĞAN**, Saadet GÖKALP***

Özet

Çalışmanın amacı, Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Yerleşkesi'nde bulunan sağlıkla ilgili fakülteye yeni başlayan öğrencilerin ağız-diş sağlığına ilişkin uygulamalarını belirlemektir. Kesitsel tipte olan bu çalışmada Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Yerleşkesi'nde bulunan Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık ve Sağlık Bilimleri Fakültelerindeki 1. sınıf öğrencilerine ağız-diş sağlığına ilişkin 62 sorudan oluşan bir anket gözlem altında uygulanmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin %88,5'ine ulaşılmıştır. Toplanan veriler SPSS 15,0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık Ki-kare testi ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin %68,7'si diş hekimine yakınması olduğunda gittiğini bildirmişlerdir. Dişlerini günde en az 2 kere fırçalayanların yüzdesi %68,9'dur. Bu yüzde kadınlarda erkeklerden daha yüksektir. Dişler en fazla kahvaltıdan ve akşam yemeğinden sonra fırçalanmaktadır. Öğrencilerin %58,9'u dişlerini en az 2 dakika fırçadıklarını belirtmişlerdir. Diş fırçasını en fazla 5 ay ara ile değiştirenler grubun yarısını oluşturmaktadır. Grubun çok azı dişlerini mercimek kadar diş macunuyla fırçalamaktadır. Öğrencilerin ağız-diş sağlığına yönelik uygulamaları uluslararası standartların altında bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ağız-diş sağlığı, diş fırçalama, diş hekimine gitme, üniversite öğrencileri

Abstract

The aim of this study was to determine the oral health practices of the first year students of the Faculties related with health in Hacettepe University Sıhhiye Campus. Students of Medical, Dental, Pharmacy, Health Sciences Faculties in Hacettepe University Sıhhiye Campus were surveyed a 62-item questionnaire in this cross-sectional study. 88.5% of the students were reached at the end of the study. The data collected was analyzed using SPSS 15.0 statistical version. Statistical significance was assessed by Chi-square test. 68.7% of students seek dental care only when symptoms arise. 68.9% of students brushed their teeth twice daily. Compared with male students, females tended to brush more. Teeth were brushed at most after breakfast and dinner. 58.9% of the students claimed to brush their teeth at least 2 minutes. The half of the group replaces their brush at least every 5 months. A lower percentage of the group use lentil sized amount of toothpaste. It was found that oral health practices of the students were below the international standards

Key Words: oral health, tooth-brushing, dental visit, university students

* Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi, Restoratif Diş Tedavisi Anabilim Dalı

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

*** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi, Restoratif Diş Tedavisi

Günümüzde ağız-diş hastalıkları hala ciddi bir halk sağlığı sorunudur. Ağız hastalıkları, insan sağlığına olumsuz etkilerinin yanı sıra pahalı tedavi edilen hastalıklar arasında yer almaktadır. Düşük ve orta gelirli ülkelerin çoğunda ağız sağlığının korunmasına yönelik yatırımlar azdır ve kaynaklar genellikle acil işlemlere ve ağrıyı azaltmaya yönelik olarak kullanılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün Ottawa sözleşmesinde sağlık hizmetlerinin, birincil olarak korumaya yönelik olmasının gerekli olduğu bildirilmiştir¹.

Toplum ağız-diş sağlığının korunmasında bireylerin erken yaşta eğitimi önem kazanmaktadır. Bu konuda sağlık çalışanları önemli bir rol üstlenmektedir. Sağlıkla ilgili okulları seçen öğrencilerin de geleceğin sağlık çalışanları oldukları düşünüldüğünde, ağız-diş sağlığı konusunda daha çok bilgiye sahip olmaları ve daha doğru uygulamalarda bulunmaları beklenebilir.

Farklı ülkelerde, diş hekimliği ve sağlıkla ilgili diğer okullara başlayan öğrencilerin ağız-diş sağlığı bilgi ve davranış düzeyini ölçen farklı çalışmalar yapılmıştır^{2,3}. Ülkemizde ise üniversite birinci sınıf öğrencilerinin ağız-diş sağlığı bilgi, durum ve davranışları ile ilgili çok az sayıda araştırma bulunmaktadır^{4,7}.

Bu araştırmanın amacı, Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Yerleşkesi'nde bulunan sağlıkla ilgili fakültelerin birinci sınıflarına yeni başlayan öğrencilerin ağız-diş sağlığı davranışlarını ortaya çıkarmaktır.

Bu çalışmanın devamı olarak düşünülen çalışmada aynı öğrencilerin dört yıllık üniversite eğitiminden sonra ağız-diş sağlığının korunmasına yönelik uygulamaları karşılaştırılacaktır.

Yöntem

Araştırmanın yeri ve zamanı

Araştırma projesi Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi, Cerrahi ve İlaç Araştırmaları Etik Kurulu izni alınarak (Karar No. FON 08/15-67) uygulamaya konmuştur

Araştırma, Ankara ili Hacettepe Üniversitesi Sıhhiye Yerleşkesi'nde bulunan Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık ve Sağlık Bilimleri Fakültelerinde yürütülmüştür. Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde Çocuk Gelişimi, Beslenme ve Diyetetik, Hemşirelik ile Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümleri bulunmaktadır. Sağlık Bilimleri Fakültesinin bütün bölümleri 4 yıllık lisans eğitimi vermektedir.

Araştırmanın tipi

Bu çalışma, kesitsel tipte bir epidemiyolojik araştırmadır.

Araştırmanın evreni ve örneklem

Fakültelerin 2008-2009 öğretim yılında birinci sınıflarındaki toplam öğrenci sayısı 964 'tür. Araştırmada örnek seçilmemiş, 2008-2009 öğretim yılında yukarıda belirtilen fakültele kayıt yaptırmış olan bütün birinci sınıf öğrencilerine ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırma sonunda toplam 853 öğrenciye (%88,5) ulaşılmıştır. Fakülte ve bölümlere göre araştırmanın kapsayıcılık yüzdeleri %84,2 ile %93,3 arasında değişmektedir.

Veri toplama aracı ve ön deneme

Bu araştırmada veriler, araştırma amaçları doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ve ön denemesi yapılmış olan bir anket formu aracılığı ile toplanmıştır. Anketin ön denemesi 25 kişi üzerinde yapılmış, herhangi bir anlaşılmayan veya işlemeyen soru olmamıştır. Anket formu, öğrencilerin ağız-diş sağlığına ilişkin bazı bilgi ve davranışları ile bu konular ile ilişkili olabilecek bazı kişisel özelliklerine ilişkin toplam 62 sorudan oluşmaktadır. Diş hekimine gitme durumu ve ne amaçla gittiği, diş fırçalama alışkanlıkları ile ilgili anket sorularının yanıtları bu çalışmaya dahil edilmiştir.

Uygulama öncesinde öğrencilere araştırmanın amaçları açıklanmış ve araştırmaya katılım gönüllülük esasına göre olmuştur. Araştırmanın verilerinin toplanmasında 3 yardımcı araştırmacı görev almıştır. 2008-2009 öğretim yılının başında (Ekim 2008) fakülte-dekanlıkları aracılığı ile her fakülte/bölüm için uygun bir gün ve ders saati belirlenmiş, anketler yardımcı araştırmacıların gözetiminde, öğrenciler tarafından doldurulmuştur. Anketler dağıtıldıktan sonra, öğrencilere anket formunun doldurulması ile ilgili olarak bilgilendirme yapılmış, anketlerin doldurulması sırasında katılımcılardan herhangi bir soru geldiğinde yardımcı araştırmacı tarafından yanıtlama işlemi durdurulmuş, soru yüksek sesle tekrarlandıktan sonra yine yüksek sesle yanıtlanarak sorunun ve yanıtın diğer katılımcılar tarafından da duyulması sağlanmıştır.

Araştırma günü ve saatinde derste olmayan öğrencilere ulaşmaya çalışılmamıştır.

Araştırmanın veri toplama çalışmaları 11-28 Kasım 2008 tarihlerinde tamamlanmıştır.

Verilerin analizi

Verilerin analizinde SPSS 15.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Bulgular tek boyutlu ve iki boyutlu tablolar şeklinde sunulmuştur. Bireysel özellikler ile ağız-diş sağlığı bilgi ve uygulamaları arasındaki ilişkiler Ki-kare testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular

Öğrencilerin %74,0'ı 18-19 yaşlarında olup, yaş ortalaması $18,87 \pm 1,17$ 'dir. Grubun üçte ikisini kadınlar oluşturmaktadır (Tablo 1).

Yaş ve cinsiyet (n=853)	n	%
Yaş		
17	30	3,5
18	357	41,9
19	274	32,1
20	127	14,9
21	32	3,8
22	17	2,0
23	12	1,4
24	4	0,5
$X \pm SS = 18,87 \pm 1,17$; Medyan= 19; 1.		
Çeyrek= 18; 3. Çeyrek= 19		
Cinsiyet		
Erkek	303	35,5
Kadın	550	64,5

Tablo 1: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşa ve cinsiyete göre dağılımı (H.Ü. Sıhhiye Yerleşkesi, Kasım 2008)

Her on öğrenciden dokuzu diş hekimine en az bir kez gittiğini belirtmiştir; bu yüzde kadınlarda (%94,2) erkeklerden (%82,8) daha yüksektir. İlk kez ilköğretim öncesi diş hekimine gidenlerin yüzdesi çok düşüktür (%5,7). Öğrencilerin yaklaşık üçte biri 6-11 yaş arasında ilk kez diş hekimine gittiğini belirtirken, yarısı ilk kez diş hekimine gitme yaşını hatırlamamaktadır. Diş hekimine düzenli olarak gitme alışkanlığı her iki cinsiyette de çok düşük düzeydedir. Grubun yarısı son diş hekimine gittikten bu yana 1 yıldan kısa süre geçtiğini belirtmiştir (Tablo 2).

Diş hekimine en son gitme nedeniniz neydi diye sorulduğunda en sık belirtilen ilk beş neden sırası ile çekim, diş temizliği, kontrol, çürük/dolgu ve ağrıdır (Tablo 3).

Son diş hekimi ziyaretinde yapılan ilk üç sıradaki uygulama ise sıklık sırası ile dolgu, kontrol ve çekimdir. Bunları diş taşı temizliği ve kanal tedavisi izlemektedir (Tablo 4).

Kadın öğrencilerin tamamının kendisine ait diş fırçası varken, erkek öğrencilerin %3,0'ı kendisine ait diş fırçasının olmadığını belirtmiştir. Grubun yarısından fazlası ilk kez diş fırçasına sahip olma yaşını hatırlamamaktadır; erkek öğrencilerin %23,8'i, kadın öğrencilerin %25,6'sı altı yaşından önce diş fırçası sahibi olmuştur. Öğrencilerin %68,9'u dişlerini günde en az 2 kez fırçaladığını belirtmiştir; bu yüzde kadın öğrencilerde (%78,5), erkek öğrencilerden (%50,7) yüksektir. Dişler en fazla kahvaltıdan ve akşam yemeğinden sonra fırçalanmaktadır. Grubun yaklaşık üçte ikisi dişlerini en az 2 dakika fırçaladıklarını bildirmişlerdir. (Tablo 6).

Öğrencilere diş fırçasını değiştirme sıklığı sorulduğunda, üçte ikisinden fazlası diş fırçasını 6 ay veya daha kısa aralıklarla değiştirdiğini ifade etmiştir. Grubun tamamına yakını diş temizliği sırasında diş macunu kullanmaktadır. Diş fırçasını kaplayacak kadar macun kullananlar grubun %13,9'udur; öğrencilerin %14,2'si her fırçalamada "mercimek kadar" diş macunu kullandığını belirtmiştir (Tablo 6).

Tartışma

Literatürde çeşitli ülkelerde üniversite öğrencilerinin davranışlarını değerlendiren araştırmalar yer almaktadır⁸⁻¹⁰. Araştırmaların çoğu Kawamura¹¹ tarafından geliştirilen Hiroşima Üniversitesi Dental Davranış Envanteri (HU-DBI) ile yapılmıştır. Bu envanter, bireylerin özellikle diş fırçalama ile ilgili tutum ve davranışlarını ölçmektedir. İlk olarak Japonya'da uygulanmasına rağmen ülkemiz de dahil olmak üzere çeşitli ülkelerde bu envanterin kullanıldığı çalışmalar yapılmıştır^{7,12,13}.

Ülkemizde HU-DBI'nin uygulanması için adaptasyon çalışması ile geçerlilik ve güvenilirliğinin gösterilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada HU-DBI 'ni kullanmak yerine araştırmacılar kendi anket formunu kullanmayı tercih etmişlerdir.

Türkiye'de üniversite öğrencilerinin ağız-diş sağlığı düzeylerinin karşılaştırıldığı ilk çalışma, 1978 yılında Hacettepe Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi ve

Eczacılık Fakültesi 1. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür⁶. Bu çalışmada, fakültele göre öğrencilerin ağız-diş sağlığı düzeylerinde bir fark gözlenmezken, Diş Hekimliği Fakültesi'nde sınıflar arasında fark bulunmuştur.

Bu araştırmaya katılan öğrencilerin % 90,1'i daha önce diş hekimine gittiğini, diş hekimine gidenlerin ise ancak % 68,7'si yakınması olduğunda gittiğini bildirmiştir. Çin'de Tıp ve Diş Hekimliği Fakültesi 1. sınıf öğrencileri ile HU-DBI kullanılarak yapılan bir çalışmada "dişim ağrıyana kadar diş hekimine gitmeyi ertelerim" seçeneğini işaretleyerek verilen yanıtlarla bu yüzde tıp öğrencileri için % 74,2, diş hekimliği öğrencileri için % 74,5 bulunmuştur². Hindistan'da Diş Hekimliği Fakültesi öğrencilerinin tümü ile yine HU-DBI kullanarak yapılan bir çalışmada ise bu yüzde % 63,3'e düşmektedir¹⁴. Bu çalışma ve HU-DBI kullanarak yapılan diğer çalışmalarda, diş hekimine ne amaçla gittiğini öğrenmek için hemen hemen aynı anlama gelen sorular sorulmuştur. Ancak yine de, karşılaştırma yaparken soruların farklı olduğu göz önüne alınmalıdır.

Öğrencilerin yarısından fazlası geçen 1 yıl içinde diş hekimine gittiklerini belirtmişlerdir. Bu yüzde Ondokuz Mayıs Üniversitesinde, Diş Hekimliği Fakültesi öğrencileri çalışma dışında tutularak, rastgele seçilen 610 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada ortaya çıkan yüzde ile benzerdir¹⁵. Ancak Kuveyt Sağlık Bilimleri Erkek Koleji'nde yapılan bir araştırmada öğrencilerin beşte üçü son bir yıl içinde diş hekimine gitmiş olup bulunan değer bu çalışmada bulunandan daha yüksektir¹⁶.

Kişisel ağız bakım işlemi olarak dişlerin günde 2 kere fırçalanması önerilmektedir^{17,18}.

Bu çalışmada grubun %68,9'u dişlerini günde en az 2 kere fırçaladığını belirtmiştir. Bu yüzde, Nijerya Dental Terapi ve Teknoloji Okulu 1. ve 5. sınıflarında yapılan bir araştırmada %71,9; İran'da yedi diş hekimliği fakültesi son sınıf öğrencileri üzerinde yürütülen bir çalışmada ise %57,0 olarak bulunmuştur^{19,20}. Az gelişmiş bir ülke olan Nijerya'nın daha yüksek düzeyde diş fırçalama yüzdesine sahip olmasının nedeni, araştırmanın ağız-diş sağlığı konusunda daha bilgili olan 5. sınıfları da kapsamı olabilir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde rastgele seçilen öğrencilerle yapılan çalışmada ise % 68,0'lık benzer bir yüzde ile öğrenciler, dişlerini günde en az 2 kere fırçaladıklarını bildirmişlerdir¹⁵. Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi 1., 2. ve 3. sınıf öğrencileri ile yapılan bir araştırmada ise bu yüzde daha yüksek saptanmıştır⁴.

Bu çalışmada dişlerini en az 2 kere fırçalayan kız öğrencilerin yüzdesi, erkek öğrencilerden yüksektir. Literatürde çoğu çalışmada da kız öğrencilerin ağız sağlığını koruyucu davranışlarının erkeklere oranla daha iyi olduğu rapor edilmiştir^{3,5,15,19,20}. Ancak Daglı ve arkadaşlarının araştırmasında kız ve erkek öğrenciler arasında fark gözlenmemiştir²¹. Araştırmaların çoğunda kızların erkeklere göre daha iyi ağız-diş sağlığına tutum ve davranışlarına sahip olma nedeni kızların daha olumlu temizlik davranışı göstermeleri ve estetiğe daha fazla önem vermeleri olabilir.

Diş fırçalamanın sıklığı ve süresi ağız bakımı ile ilişkilidir. Grubun % 19,3'ü dişlerini 2 dakikadan fazla fırçaladığını bildirmiştir. Barselona Tıp ve Diş Hekimliği Fakültesi öğrencileri üzerinde yürütülen bir araştırmada ise bu yüzdelere tıp öğrencileri için %23,3 ve diş hekimliği öğrencileri için %38,6 olarak bulunmuştur²².

Grubun dörtte üçü diş fırçasını en 6 ay ya da daha kısa sürede değiştirmektedir. Bu yüzde Nijerya ve Ondokuz Mayıs Üniversiteleri'nde yapılan araştırmalarda saptanan yüzdeden daha yüksek bulunmuştur^{15,19}.

Diş fırçalamak için mercimek büyüklüğünde diş macunu kullanılması önerilir. Ancak bu çalışmada, öğrencilerin çok azı mercimek büyüklüğünde macun kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni, üreticilerin reklamlarda diş fırçasını kaplayacak miktarı kullanmayı özendirilmeleri olabilir.

Sonuçlar

Geleceğin sağlık çalışanları olacak bu öğrencilerin üniversiteye başlayınca kadar edindikleri ağız-diş sağlığına yönelik davranışları uluslararası standartların altında bulunmuştur.

Öğrencilerin ağız-diş sağlığını koruma bilgisini artırmak ve bunu davranışa dökmek için üniversite öncesinde ve sonrasında verilen eğitim programlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Farklı ülkelerin ağız-diş sağlığı ile ilişkili bilgi, tutum ve davranışlarını karşılaştıran çalışmalar yapmak, eğitim programları ve sağlık politikasındaki aksaklıkları gidermek açısından önemlidir.

Ağız-diş sağlığı bilgi tutum ve davranışları eğitimin ilerleyen yıllarında gelişme göstermektedir⁵. Bu nedenle, aynı grup öğrencilerle 4 yılın sonunda bu araştırmanın tekrarlanması planlanmaktadır.

Özellikler	Erkek	Kadın	Toplam	p
Hiç diş hekimine	(n=303)	(n=550)	(n=853)	
Gitmiş	82,8	94,2	90,1	
Gitmemiş	13,5	4,9	8,0	
Hatırlamıyor	3,6	0,9	1,9	<0,001
Diş hekimine gitme sıklığı	(n=251)	(n=518)	(n=769)	
Yakınması olsun olmasın, düzenli olarak belli aralıklarla	6,8	8,9	8,2	
Belli bir düzeni yok, ara sıra	16,3	26,4	23,1	
Yakınması olduğunda	76,9	64,7	68,7	0,002

Tablo 2: Araştırmaya katılan öğrencilerin diş hekimine gitme durumuna ilişkin bazı özelliklerine göre yüzde dağılımı (H. Ü. Sıhhiye Yerleşkesi, Kasım 2008)

En son gitme nedeni (n=769)*	n	%
Çektirme	155	20,2
Diş temizliği	138	17,9
Kontrol	130	16,9
Çürük / Dolgu	121	15,7
Diş ağrısı	95	12,4
Ortodontik tedavi	33	4,3
Yanıtsız	29	3,8
Kanal tedavisi	22	2,9
Diş eti kanaması	12	1,6
Dişte abse	11	1,4
Diş kırılması	10	1,3
Hatırlamıyor	7	0,9
Porselen diş takımı	2	0,3
İmplant	2	0,3
Diş hekimliği hakkında soru sorma	1	0,1
Aft	1	0,1

* 68 kişi hiç diş hekimine gitmemiştir; 16 kişi diş hekimine gidip gitmediğini hatırlamamaktadır.

Tablo 3: Araştırmaya katılan öğrencilerin diş hekimine en son gitme nedenine göre dağılımı (H.Ü. Sıhhiye Yerleşkesi, Kasım 2008)

Uygulanan tedaviler (n=769)*	n	%**
Dolgu	314	40,8
Kontrol	261	33,9
Çekim	166	21,6
Diş taşı Temizliği	103	13,4
Kanal Tedavisi	100	13,0
Ortodontik Tedavi	83	10,8
Röntgen	64	8,3
Diş Eti Tedavisi	24	3,1
Kaplama/Köprü	16	2,1
Diğer***	11	1,4
Flüorlama	4	0,5
Hatırlamıyor	3	0,4

* 68 kişi hiç diş hekimine gitmemiştir; 16 kişi diş hekimine gidip gitmediğini hatırlamamaktadır.

** Birden çok yanıt vardır; yüzdeler diş hekimine gitmiş olan kişi sayısı üzerinden alınmıştır.

*** İlaç tedavisi; gece protezi; cerrahi müdahale; implant; süt dişi olduğu için dokunmadı.

Tablo 4: Araştırmaya katılan öğrencilerin diş hekimine en son gittiklerinde uygulanan tedavilere göre dağılımı (H. Ü. Sıhhiye Yerleşkesi, Kasım 2008)

Özellikler	Erkek	Kadın	Toplam
Diş fırçası	(n=330)	(n=550)	(n=853)
Var, kendisine ait	97,0	100,0	98,8
Yok	2,6	-	1,1
Yanıtız	0,3	-	0,1
İlk kez diş fırçası olma yaşı	(n=294)	(n=550)	(n=844)
Hatırlamıyor	59,2	69,3	65,8
≤ 5	23,8	25,6	25,0
6-11	13,9	4,7	7,8
12, +	3,1	0,4	1,3
Diş fırçalama sıklığı (günde)	(n=294)	(n=550)	(n=844)
Günde 1'den seyrek	9,9	1,3	4,3
1 kez	36,1	19,8	25,5
2 kez	43,9	65,8	58,2
3, + kez	6,8	12,7	10,7
Yanıtız	3,4	0,4	1,4
Diş fırçalama zamanı*	(n=294)	(n=550)	(n=844)
Sabah kalkınca	40,1	40,2	40,2
Kahvaltıdan sonra	38,8	60,0	52,6
Öğle yemeğinden sonra	6,5	16,4	12,9
Akşam yemeğinden sonra	16,7	24,0	21,4
Yatmadan önce	71,4	83,6	79,4
Diğer**	3,1	2,7	1,6
Yanıtız	1,0	-	0,4
Diş fırçalama süresi	(n=294)	(n=550)	(n=844)
Bilmiyorum, dikkat etmedim	10,2	10,5	10,4
Bir dakikadan az	6,5	4,5	5,2
Bir dakika	21,4	26,7	24,9
İki dakika	41,2	38,7	39,6
İki dakikadan fazla	19,7	19,1	19,3
Yanıtız	1,0	0,4	0,6

* Birden fazla yanıt vardır; yüzdeler diş fırçası olan kişi sayısı üzerinden ayrı ayrı alınmıştır.

** Dışarı çıkarken ve dışarıdan gelince; bazen atıştırmalardan sonra; evden çıkarken; şekerli gıdalar yedikten sonra; yemeklerden sonra; önemli bir görüşmem olduğunda

Tablo 5: Araştırmaya katılan öğrencilerin diş fırçalama durumuna ilişkin bazı özelliklerine göre yüzde dağılımı (H.Ü. Sıhhiye Yerleşkesi, Kasım 2008)

Özellikler	Erkek	Kadın	Toplam
Diş fırçası değiştirme sıklığı	(n=294)	(n= 550)	(n=844)
≤ 5 ay	45,9	50,5	48,9
6 ay	22,1	29,3	26,8
≥ 7 ay	19,4	12,4	14,8
Hatırlamıyor	2,0	1,3	1,5
Diğer	5,1	3,6	4,1
Anlamsız yanıt	1,0	-	0,4
Yanıtsız	4,4	2,9	3,4
Diş macunu kullanma durumu	(n=294)	(n= 550)	(n=844)
Kullanıyor	98,0	99,8	99,2
Kullanmıyor	1,0	0,2	0,5
Yanıtsız	1,0	-	0,4
Her fırçalamada kullanılan diş macunu miktarı	(n=288)	(n= 549)	(n=837)
Mercimek kadar	11,5	15,7	14,2
Nohut kadar	70,1	72,9	71,9
Diş fırçasını kaplayacak kadar	18,4	11,5	13,9

Tablo 6: Araştırmaya katılan öğrencilerin diş fırçası bakımına ilişkin bazı özelliklerine göre yüzde dağılımı (H.Ü. Sıhhiye Yerleşkesi, Kasım 2008)

Kaynaklar

1. WHO, The Ottawa Charter for Health Promotion, First International Conference on Health Promotion, Ottawa, 21 November 1986
2. Rong WS, Wang WJ, Yip HK. Attitudes of dental and medical students in their first and final years of undergraduate study to oral health behaviour. Eur. J. Dent. Educ. 10:178-184, 2006.
3. Kumar S, Motwani K, Dak N, Balasubramanyam G, Duraiswamy P, Kulkarni S. Dental health behaviour in relation to caries status among medical and dental undergraduate students of Udaipur district, India. Int. J. Dent. Hyg. 8:86-94, 2010.
4. Saraçoğlu A, Kümbüloğlu Ö, Hatipoğlu HA, User A. Diş Hekimliği öğrencilerinde sosyal durum ile çürük ve periodontal sorun görülme sıklığı ilişkisi (epidemiolojik bir çalışma). Cumhuriyet Üniversitesi Diş hekimliği Fakültesi Dergisi. 10:10-15, 2007.
5. Peker I, Alkurt MT. Oral health attitudes and behavior among a group of Turkish dental students. Eur. J. Dent. 3:24-31, 2009.
6. Çebi S, Dayangaç B, Demiröz T. Diş hekimliği eğitiminin diş sağlığına etkisi. Hacettepe Diş hekimliği Fakültesi Dergisi. 2:211-222, 1978

7. Camgöz M, Gürkan CA. Diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin ağız ve diş sağlığı ile kişisel bakım alışkanlıklarının Hiroşima üniversitesi dental davranış envanteri (HU-DBI) kullanılarak değerlendirilmesi. *ADO Klinik Bilimler Dergisi*. 4: 745-752, 2011.
8. Bou C, Miquel JL, Poisson P. Oral health status of 1500 university students in Toulouse France. *Odontostomatol Trop*. 29:29-33, 2006.
9. Dumitrescu AL, Kawamura M, Sasahara H. An assessment of oral self-care among Romanian dental students using the Hiroshima University-Dental Behavioural Inventory. *Oral Health Prev. Dent*. 5:95-100, 2007.
10. Polychronopoulou A, Kawamura M. Oral self-care behaviours: comparing Greek and Japanese dental students. *Eur. J. Dent. Educ*. 9:164-70, 2005.
11. Kawamura M. Dental behavioral science. The relationship between perceptions of oral health and oral status in adults. *Hiroshima Daigaku Shigaku Zasshi*. 20:273-286, 1988.
12. Polychronopoulou A, Kawamura M, Athanasouli T. Oral self-care behavior among dental school students in Greece. *J. Oral Sci*. 44:73-78, 2002.
13. Komabayashi T, Kwan SY, Hu DY, Kajiwara K, Sasahara H, Kawamura M. A comparative study of oral health attitudes and behaviour using the Hiroshima University - Dental Behavioural Inventory (HU-DBI) between dental students in Britain and China. *J. Oral Sci*. 47:1-7, 2005.
14. Dagli RJ, Tadakamadla S, Dhanni C, Duraiswamy P, Kulkarni S. Self reported dental health attitude and behavior of dental students in India. *J. Oral Sci*. 50:267-272, 2008.
15. Kirtiloğlu T, Yavuz US. An assessment of oral self-care in the student population of a Turkish university. *Public Health*. 120:953-957, 2006.
16. Al-Ansari J, Honkala E, Honkala S. Oral health knowledge and behavior among male health sciences college students in Kuwait. *BMC Oral Health*. 7;3:2, 2003.
17. Davies RM, Davies GM, Ellwood RP, Kay EJ. Prevention. Part 4: Toothbrushing: what advice should be given to patients? *Br. Dent. J*. 195:135-141, 2003.
18. Brothwell DJ, Jutai DK, Hawkins RJ. An update of mechanical oral hygiene practices: evidence-based recommendations for disease prevention. *J. Can. Dent. Assoc*. 64:295-306, 1998.
19. Azodo CC, Ehizele AO, Umoh A, Ojehanon PI, Akhionbare O, Okechukwu R, Igbinosa L. Tooth brushing, tongue cleaning and snacking behaviour of dental technology and therapist students. *Libyan J. Med*. 12;5. doi: 10.3402/ljm.v5i0.5208. 2010
20. Khami MR, Virtanen JI, Jafarian M, Murtooma H. Oral health behaviour and its determinants amongst Iranian dental students. *Eur. J. Dent. Educ*. 11:42-47, 2007.
21. Dagli RJ, Tadakamadla S, Dhanni C, Duraiswamy P, Kulkarni S. Self reported dental health attitude and behavior of dental students in India. *J. Oral Sci*. 50:267-272, 2008.
22. Cortes FJ, Nevot C, Ramon JM, Cuenca E. The evolution of dental health in dental students at the University of Barcelona. *J. Dent. Educ*. 66:1203-1208, 2002

Yazışma Adresi:

Dr. İldem Üstüncöl
Hacettepe Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi, Restoratif Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Ankara
Tel: 0312 305 22 70 • E-posta: ildemustunkol@gmail.com